

TORAH MISINAI

12 - LIMITS ON RABBINIC AUTHORITY AND LEGISLATION

סמנר מדרשת רחל וחייה

A] THE RABBIS CANNOT OVERRULE G-D

1. ומי איכא מידי, דמדאורייתא משמטא שביעית, והתקין הלל דלא משמטא

גיטין לו.

In a discussion concerning the ability of Hillel to legislate 'around' the Torah prohibition of carrying over loans passed the Shemitta year, the Gemara takes it for granted that the Rabbis could not override a prohibition in the Torah. Rabbinic Law has no power to declare that Shabbat is now on Wednesday or that treif is now kosher

2. ומי איכא מידי, דמדאורייתא לא משמטא שביעית, ותקינן רבנן דתשמט? אמר אביי: שב ואל תעשה הוא

גיטין לו.

However, the Talmud goes on to say that, although the Rabbis are not allowed to permit something prohibited by the Torah, they are allowed to prohibit a positive mitzvah mandated by the Torah. Eg - the Torah says to blow shofar and take the Lulav, even on Shabbat. The Rabbis prohibited both of these to safeguard the sanctity of Shabbat. Other examples include:

- Chazal prevented certain people from eating korban Pesach, although they were commanded to by the Torah
- Chazal prohibited carrying a milah knife on Shabbat where there is no Eruv, even though the Torah allows a milah on the 8th day to override Shabbat
- Chazal discontinued the practice of the Sotah ritual once men became immoral
- Chazal discontinued the ritual of Eglah Arufa once murder became prevalent

According to some authorities (see Taz O.C. 585:5), Chazal cannot override a mitzvah - even positive - which is explicitly stated in the Torah e.g. to prohibit milah on Shabbat as a siyag. Note also the mishnaic debate on whether chicken should be rabbinically included in the definition of meat as a siyag, which turns on this issue

3. ויש לבית דין לעקור אף דברים אלו לפי שעה אף על פי שהוא קטן מן הראשונים שלא יהו גזרות אלו חמורין מדברי תורה עצמה שאפילו דברי תורה יש לכל בית דין לעקרו **הוראת שעה**. כיצד? בית דין שראו לחזק הדת ולעשות סייג כדי שלא יעברו העם על דברי תורה, מכין ועונשין שלא כדין אבל אין קובעין הדבר לדורות ואומרים שהלכה כך הוא. וכן אם ראו לפי שעה לבטל מצות עשה או לעבור על מצות לא תעשה כדי להחזיר רבים לדת או להציל רבים מישראל מלהכשל בדברים אחרים עושין לפי מה שצריכה השעה, כשם שהרופא חותך ידו או רגלו של זה כדי שיחיה כולו כך בית דין מורים בזמן מן הזמנים לעבור על קצת מצות לפי שעה כדי שיתקיימו כולם כדרך שאמרו חכמים הראשונים חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ד

*The Sanhedrin **did** however have the power to override **any** Torah or Rabbinic law on a **temporary** basis if needed for the long term benefit of klal Yisrael as a whole*

4. ומעשה באדם אחד שרכב על סוס בשבת בימי יונים, והביאוהו לב"ד וסקלוהו, לא מפני שראוי לכך - אלא שהשעה צריכה לכך; ושוב מעשה באדם אחד שהטיח באשתו תחת התאנה, והביאוהו לבית דין והלקוהו, לא מפני שראוי לכך - אלא שהשעה צריכה לכך

יבמות ז:

The Talmud gives examples of where the Sanhedrin felt the temporary need to go beyond the standard law

5. לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם ולא תגרעו ממנו לשמר את מצות ה' אלהיכם אשר אנכי מצוה אתכם:

דברים ז"ב

There is a Torah mitzvah not to add on to the Torah. Why is Rabbinic law not in breach of this and therefore ultra vires?

6. ומה שתקנו חכמים משום גדר, כגון שניות לעריות וכיוצא בהן, זו היא מצוה מן התורה, ובלבד שידע שהם משום הגדר הזה ואינן מפי הקב"ה בתורה

רמב"ן דברים ז"ב

The Ramban answers this in two ways: (i) the Rabbis were specifically commanded by the Torah to do this; (ii) they were careful to make it clear that the new rules were NOT from the Torah but were Rabbinic.

Rabbinic legislation is dealt with more leniently than Torah legislation in a number of ways:-

- *In case of doubt in circumstances in a rabbinic law the halacha is often lenient but in a Torah law is strict - Shabbat 34a*
- *In a case of machloket between Rabbis, we will often be lenient if the matter is derabbanan but strict if the matter is in a Torah law - Avoda Zara 7a*
- *Rabbinic prohibitions are sometimes set aside in the face of illness, significant pain or significant financial loss - Ketubot 60a*
- *Rabbinic prohibitions are generally set aside in the face of an affront to personal dignity (kavod habriyut) - Berachot 19a*
- *We may give credence to the witness testimony of a child in a rabbinic law (eg eruv) but not a Torah law*
- *We may trust a child to carry out a rabbinic mitzvah (eg bedikat chametz) but not a Torah one*
- *A Rabbinic prohibition will sometimes be set aside in the face of conflict with a Torah one (eg muktze, tzar ba'alei chayim)*

7. .... אם יבוא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה גורע, ואם יאסור בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה מוסיף, אבל אם אמר בשר העוף מותר מן התורה ואנו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה .... אין זה מוסיף אלא עושה סייג לתורה וכן כל כיוצא בזה

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ט

The Rambam also identifies this critical difference between min haTorah and miderabbanan as the reason why the Rabbinic laws are not assur as adding to the Torah

Other reasons why the prohibition of 'adding to the Torah' is not infringed include:-

- *the issur of 'bal Tosif' is to add on to the **method** of performing the mitzvah (eg 5 tzitzit, 10 days of Succot) and there is no issue to add **extra mitzvot***
- *there is no issur to add onto the Torah when the purpose is to protect the Torah*

B] THE RABBIS CANNOT ALWAYS OVERRIDE EACH OTHER

B1) DRASHOT

8. ב"ד גדול שדרשו באחת מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם שהדין כך ודנו דין, ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור אותו הרי זה סותר ודן כפי מה שנראה בעיניו, שנאמר אל השופט אשר יהיה בימים ההם אינך חייב ללכת אלא אחר בית דין שבדורך

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה א

When it came to drashot, any later Sanhedrin had the power to override an earlier one, even if the later rabbis were of a lesser stature. The Rambam learns this directly from the wording of the mitzvah of Rabbinic authority. This means that there was a built-in flexibility to halachic rulings even, and perhaps especially, on a Torah level.

See the Addendum as to how this meta-halachic issue plays out in the story of the marriage of Ruth to Boaz

B2) POSITIVE TAKANOT AND GEZEIROT

9. בית דין שגזרו גזרה או תקנו תקנה והנהיגו מנהג ופשט הדבר בכל ישראל, ועמד אחריהם בית דין אחר ובקש לבטל דברים הראשונים ולעקור אותה התקנה ואותה הגזרה ואותו המנהג, אינו יכול עד שיהיה גדול מן הראשונים בחכמה ובמנין. היה גדול בחכמה אבל לא במנין, במנין אבל לא בחכמה, אינו יכול לבטל את דבריו, אפילו בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולין לבטל עד שיהיו גדולים מהם. והיאך יהיו גדולים מהם במנין הואיל וכל בית דין ובית דין של שבעים ואחד הוא, זה מנין חכמי הדור שהסכימו וקבלו הדבר שאמרו בית דין הגדול ולא חלקו בו

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ב

The Rambam here rules that a Sanhedrin cannot overturn rabbinic gezeirot or takanot of an earlier Sanhedrin even if their reason has apparently fallen away, unless the later Sanhedrin is greater in wisdom and 'number' (ie following). After the acceptance of the Mishna and then Talmud as binding, this effectively means that the Rabbinic legislation in the Talmud cannot be overturned until Mashiach and the establishment of a new Sanhedrin

10. א"א עיטור שוקי ירושלים בפירות קשיא עליה שהראשונים תקנוהו ור' יוחנן בן זכאי ביטלה אחר חרבן מפני שנתבטל הטעם לראשונים ולא היה גדול כראשונים

השגת הראב"ד שם יהיה גדול בחכמה וכו'.

The Raavad here disagrees with the Rambam on one important issue. He brings proof from the Talmud that it appears that when the earlier reason for the Rabbinic ruling has entirely fallen away, the halacha can be revoked, even by a 'lesser' authority. This opens the way to a significant contemporary debate concerning which Rabbinic laws have changed today due to changing circumstances

11. .... ואנו שאין נחשים מצוין בינינו אין לחוש משום גלוי ואין לומר דדבר שבמנין הוא וצריך מנין אחר להתירו כי ודאי הוא כשאסרו תחלה לא אסרו אלא במקום שהנחשים מצוין

תוספות מסכת עבודה זרה לה. ד"ה חזא

In some cases where Chazal gave an explicit reason for a derabbanan, where that reason falls away, so does the law. This example is the prohibition on drinking from water which remained uncovered overnight in case snakes had been in the water and left behind venom. Tosafot (France 13C) say that this no longer applies in places where snakes are uncommon.

This is often however the subject of much debate. For example - Mayim Acharonim. Many commentators rule that there may be other reasons for a gezeira (often mystical or hidden) which makes it impossible to override

12. מקום שנהגו - ... מאי שנא ערבי פסחים משאר י"ט משום דזמן הפסח מחצות ואילך ..... ונראה דאף בזמן הזה דליכא הקרבה כיון שנאסר אז אסור לעולם

תוספות מסכת פסחים נ.

Here Tosafot deals with the prohibition of doing melacha on Erev Pesach in the afternoon since this was the time for the korban Pesach. Even though there is no korban today, the issur still applies. So it is difficult to make broad rules about which rabbinic prohibitions can and which cannot fall away in changing circumstances. A number of specific shiurim will iy'H be dedicated to this topic at the end of the course

B3) PROTECTIVE GEZEIROT

13. במה דברים אמורים בדברים שלא אסרו אותן כדי לעשות סייג לתורה אלא כשאר דיני תורה, אבל דברים שראו בית דין לגזור ולאסרן לעשות סייג א אם פשט איסורן בכל ישראל אין בית דין גדול אחר יכול לעקור ולהתירן אפילו היה גדול מן הראשונים

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ג

The Rambam's position is that rabbinic laws which were put in place as protective measures to guard against breach of Torah law (eg that chicken is meat) can never be overridden, even by a great Sanhedrin

C] THE RABBIS CANNOT OVERRIDE THE WILL OF THE PEOPLE

14. ה: בית דין שנראה להן לגזור גזירה או לתקן תקנה או להנהיג מנהג צריכין להתיישב בדבר ולידע תחלה אם רוב הצבור יכולין לעמוד בהן או אם אין יכולין לעמוד ולעולם אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמוד בה. ו: הרי שגזרו בית דין גזירה ודימו שרוב הקהל יכולין לעמוד בה, ואחר שגזרוהו פקפקו העם בה ולא פשטה ברוב הקהל הרי זו בטלה ואינן רשאין לכוף את העם ללכת בה. ז: גזרו ודימו שפשטה בכל ישראל ועמד הדבר כן שנים רבות ולאחר זמן מרובה עמד בית דין אחר ובדק בכל ישראל וראה שאין אותה הגזרה פושטת בכל ישראל, יש לו רשות לבטל ואפילו היה פחות מבית דין הראשון בחכמה ובמנין

רמב"ם הלכות ממרים פרק ב הלכה ה-ז

The implementation of Rabbinic Laws was subject to some decree to the will of the people. The Rambam here sets out three important halachot in this regards:-

(i) *The Beit Din was not allowed to make new legislation which it felt that the majority of the people could not cope with. (One example of this is the Rabbis' reluctance to impose too many restriction on simcha after the Churban)*

(ii) *If the Beit Din felt that the community could cope with the new law, yet the community rejected it and it never became widespread, this law fell away automatically*

(iii) *If a new law was apparently accepted, but after a time it became evident that the people could not cope with it and the law was falling out of use, a latter Beit Din could annul it, even though the Beit Din was not greater than the one which introduced it.*

15. אלו דברים של עכו"ם אסורין ואין איסורן איסור הנאה חלב שחלבו עכו"ם ואין ישראל רואהו והפת והשמן שלהן. רבי ובית דינו התירו בשמן .....

משנה מסכת עבודה זרה פרק ב משנה ו

Example: the original Rabbinic prohibition of olive oil produced by non-Jews and the subsequent repeal of this din

16. ור' יהודה הנשיא היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל? והתנן: אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו - אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין; ועוד, הא אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: בכל יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו, חוץ משמונה עשר דבר, שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו! אמר רב משרשיא: מה טעם? הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל, שמן לא פשט איסורו ברוב ישראל, דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן: ישבו רבותינו ובדקו על שמן שלא פשט איסורו ברוב ישראל, וסמכו רבותינו על דברי רשב"ג ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק, שהיו אומרים: אין גוזרין גזירה על הצבור אא"כ רוב צבור יכולין לעמוד בה

עבודה זרה לו.

The repeal was possible since (i) the observance of this prohibition had not spread through the Jewish people and (ii) the Rabbis may not impose a general restriction that the public as a whole cannot uphold. What gave the Jewish people the halachic authority to decide on these matters?

17. ... הנח להן לישראל אם אין נביאים הן - בני נביאים הן

פסחים סו.

The Jewish people have (or at least had!) a collective 'nevuah' which leads them to the appropriate halachic response

ADDENDUM - Drashot and the Marriage of Ruth

18. א וביעז עליה השער וישב שם והלה הגאל עבר אשר דבר בעז ולאמר סורה שבה פה פלני אלמני ויסר וישב: ב ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו: ג ויאמר לגאל חלקת השדה אשר לאחינו לאלימלך מכרה נעמי השבה משדה מואב: ד ויאני אמרתי אגלה אונך לאמר קנה נגד הישבים ונגד זקני עמיל אם תגאל גאל ואם לא יגאל הגידה לי ואדע [ואדעה] כי אין זולתך לגאול ואנכי אחריד ויאמר אנכי גאל: ה ויאמר בעז ביום קנותך השדה מיד נעמי ומאת רות המואבית אשת המות קניתי [קניתי] להקים שם המות על נחלתו: ו ויאמר הגאל לא אוכל לגאול - [לגאל] - לי פן אשחית את נחלתי גאל לך אתה את גאולתי כי לא אוכל לגאל: (רשי: סן אשחית את נחלתי - זרעי ... לתת פנס צרעי שנאמר לא יבא עמוני ומואבי וטעה בטמוני ולא עמונית)

When Boaz decides to redeem the lands of Elimelech, he first approaches Ploni Almoni, who has priority over him as 'go'el'. Ploni Almoni is happy to accept his role as go'el until he discovers that marrying Ruth is part of the package! At this, he refuses on that he may ruin his descendents' yichus

19.

כמפורש בקרא והיך נחא פסולי הקהל ברננים כח"ש ויקח עשרה אנשים גו' ויוסר חזה נספד רות שכנואל כשיג לטופו פן לבידת את נחלתי גו' ופרש"י שם למת פנס בזרעו שנחמל לא ינח עמוני ותואבי וטעם נפמתי ולא פמדתה פכ"ל היאך חלאו לבו לדבר כן נפני בזעו שכיח שופע ביתו וכואו חתירה נפניו כח"ש גיוס קרבתן גו' אשת המת קנית להקיס שם המת גו' נס קשה שיהי תם פל פנס זרעו ולמה לא סיה תם פל להיבד לאו נופיה וכל ביאה וביאה חסוכס לו וע"כ כגראה לחאי דחקינן נפ' כיולד דעשה

מהרש"א יבמות ע"י

The Maharsha has a number of questions on this episode, specifically (i) how could Ploni Almoni have the chutzpah to say that he couldn't marry Rut when Boaz, the gadol hador, had given him a direct heter? (ii) if he considered the marriage to be assur, why was he concerned only for his children and not himself?

20.

וצ"ב חדא מאי חידש עמשא בכך מקובלני מב"ד של שמואל הרמתי, הא בראשונה כבר א"ל אבנר תגינא עמוני ולא עמונית, ואעפ"כ הקשה לו עד שגם בקשו לאכרוזי שפסול הוא. ומה הועיל בזה שכך מקובלני.

ועוד צ"ב. הא איתא בכתובות ז': דמאי דכתיב ברות (ד' ב') ויקח עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו, דלקח אותם בועז למידרש עמוני ולא עמונית וכו', וצריך עשרה לפרסומי מילתא, עיי"ש וא"כ כבר בימי בועז נדרשה ונפסקה כבר ההלכה, דעמוני ולא עמונית וכו', ואיך זה היה יכול דואג לפסלו, ע"י שהקשה על הלכה זו, ומה הדיונים עוד בהלכה זו, הא מקודם כבר פסקה היתה שכך הוא.

חידושי הגרי"ז רות פ' ד'

The Brisker Rov asks further questions - (i) what did Amasa add that Avner had not already taught - why would Doeg accept Amasa's version over Avner's (ii) we see that Boaz already publicized the halacha permitting female Moabites to marry Jews in his day. Why should the matter now be under scrutiny all over again?

21.

והנראה דהנה ב"ד הגדול היה קבוע ופוסק הלכה עפ"י ב' דרכים א. ממה שנמסר בקבלה מהלכה למשה מסיני, כמש"כ הרמב"ם בפ"א מממרים ה"ב ועל המשפט אשר יאמרו אלו דברים שילמדו אותם מן הדין באחת מן המדות שהתורה נדרשת בהן, מכל דבר אשר יגידו לך זו הקבלה שקבלו איש מפי איש, עכ"ל. והנפק"מ בזה דאם הלכה זו קבעו מדרש שבאחד מי"ג מדות יכול בית דין אחר לדרוש באופן אחר ולקבוע ההלכה באופן אחר כמ"ש שם בפ"ה ה"א ב"ד גדול שדרשו ב"א מן המדות כפי מה שנראה בעיניהם וכו', ועמד אחריהם ב"ד אחר ונראה לו טעם אחר לסתור הרי"ז סותר ודן כפי שנראה בעיניו וכו', ע"כ, אבל כשההלכה קבוע עפ"י הלכה למשה מסיני, א"א לב"ד אחד לסתור ההלכה דהא הלכה מקובלת מהל"מ היא. ע"ש בפ"א ה"ג דברי קבלה אין בהם מחלוקת לעולם עכ"ל.

לפ"ז מתבאר היטב פרשה זו של "דוד" שדנו עליו אם כשר הוא, אחרי מה שמעידן עידנים פסק בועז כבר ההלכה ד"עמוני ולא עמונית" במדרש באחד מי"ג מדות היה, ולזה יכול "דואג" דב"ד אחר היה ודרש הוא אחרת שמצא טעם לסתור ההלכה הפסוקה כפי כל סוגית הגמרא שהקשה על טעם המתירים, ויכול לפסוק אחרת, כיון שנפסקה ב"ג מדות שהתורה נדרשת בהן כמש"כ. וכמו"כ מה שמביא בתחילה תגינא עמוני ולא עמונית, רק מדרש באחד מי"ג מדות הוא, אבל עמשא שאמר כך מקובלני מב"ד של שמואל הרמתי, היינו הלכה למשה מסיני, וכן מפורש בסמ"ג ע"ש. ולזה אין יכולים לסתור ההלכה גם אם ימצאו טעם אחר לסותר, כיון שהלכה מקובלת היא מהל"מ.

חידושי הגרי"ז רות פ' ד'

The Brisker Rav answers that there are two kinds of Torah Shebe'al Peh:- (i) Halacha Lemoshe Misinai, which was handed down without dispute from Moshe; (ii) halachot which are learnt out of pesukim by the Rabbis means of drush. Both of these are fully min haTorah but the key difference between them is that drashot can be overruled by a subsequent Sanhedrin and the halacha changed. Doeg understood the halacha of 'moavi velo moavit' to be a drush which was subject to future repeal, thus potentially jeopardizing his descendents' yichus!